
8 КАТАЛОГИЗАЦИЯ

Тази глава съдържа общи указания и други обяснения, свързани с каталогизацията в системата COBISS. В нея са описани и основните процедури при работа с библиографски записи, като например прехвърляне на записи, създаване на нови записи (отначало или чрез преработване на съществуващи записи), редактиране на съществуващи записи, уреждане на дублирани записи и др. Работата с библиографските записи се извършва в потребителския интерфейс за каталогизация (виж глава 3).

Каталогизаторите, които участват в системата за споделена каталогизация COBISS, отговарят за прецизността на данните в библиографските записи и съобразяването на записите с правилата за каталогизация. Това е от особено значение за записите, които библиотеките предоставят, коригират или допълват в COBISS. Само високото качество на тези записи може да осигури ефикасното им използване от останалите библиотеки (с минимална намеса в тяхното съдържание). Същото се отнася и до съответните контролни записи.

Записите в COBISS трябва да отговарят на следните изисквания:

- Записите трябва да се създават съобразно съответното ниво на библиографското описание.
- Записите не трябва да съдържат данни от локално значение.
- Основните точки за достъп трябва да се проверяват в съответната нормативна база данни и, ако е необходимо, в съответствие с присъдените правомощия, да се работи със свързаните с библиографския запис контролни записи.
- В записите не трябва да се поправят валидни данни. Може да се поправят или изтриват само очевидни грешки. При съмнение в коректността на някои данни, се обръщайте към отговорната национална институция.¹
- Запис не може да бъде променян в запис за друг библиографски обект. Ако от данните в записа не се доказва дали записът е за същия библиографски ресурс, консултирайте се с библиотеката,

¹ За системата COBISS.SI това са Националната и университетска библиотека и IZUM.

която е създава запис и проверете данните заедно. Когато се установи, че записът не е за същия ресурс, трябва да се създаде нов запис. В противен случай, съществуващият запис съответно се поправя или допълва.

- В запис, който е създаден на основата на подобен запис, трябва да се редактират данни във всички подходящи полета. Данните трябва да отразяват описания библиографски ресурс.
- Запис, прехвърлен от чуждестранна библиографска база данни, не трябва да бъде променен в запис за друг библиографски обект. Той трябва да се коригира правилно (напр., полетата, които трябва да бъдат на езика на каталогизацията) и да се допълни според изискванията.
- Запис за многотомен библиографски ресурс не трябва да се променя в запис за еднотомен и обратното.

В системите COBISS се спазват стандартите за каталогизация на национално ниво и други национални ръководства. Общи за всички системи COBISS са следните два стандарта:

- *COMARC/B Формат за библиографски данни*²
- *COMARC/A Формат за нормативни данни*³

В системите COBISS, които използват кирилица, може да се въвеждат данни на кирилица, латиница или двете азбуки едновременно. Във всички други системи COBISS данните се въвеждат на латиница (виж глава 12).

За въвеждане на данни за библиографски ресурси на други азбуки в системите COBISS се използват различни системи за транслитерация или транскрипция, приети на национално ниво.

Записите за библиографски ресурси, които библиотеките предоставят в COBISS трябва да бъдат възможно най-пълни. Препоръчва се, когато се създава нов или се редактира съществуващ запис, да се въвеждат не само задължителните данни, но и всички други данни, които са подходящи за ресурса. Списък на всички полета или подполета, които трябва да се вземат предвид в записите за отделни видове библиографски ресурси, може да се намери в *Приложение А – Списък на полета/подполета* в Ръководството за ползвателя *COMARC/B Формат за библиографски данни*.

Грешки, открити при редакция на записи, трябва да бъдат поправяни. Когато това не е възможно (напр., нямате достатъчни правомощия), свържете се с библиотеката, която е създава запис. При съмнение в

² COMARC/B Format for Bibliographic Data: User Manual / [prepared by] Institut informacijskih znanosti. Maribor: IZUM, 1991-. Достъпно с потребителско име и парола също и на http://obucenie.bg.cobiss.net/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=1_Co_marc_B_svn.

³ COMARC/A Format for Authorities Data / [prepared by] Institut informacijskih znanosti. - Maribor: IZUM, 2008-. Достъпно с потребителско име и парола също и на http://obucenie.bg.cobiss.net/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=2_Co_marc_A_svn

коректността на решението, се обръщайте към отговорната национална институция. Подобна процедура се прилага и когато не може да се вземе решение за дублирани записи.

Всички библиотечни материали, които библиотеката е получила или желае да предостави, трябва да бъдат обработени библиографски. Важно е, преди обработката да се провери внимателно в локалната база данни и в COBISS, дали вече не съществува запис, съответстващ на този библиографски ресурс. Ако има такъв запис, проверете дали не трябва да се поправи или допълни. Проверете също, дали в локалната база данни и COBISS няма повече записи за същия библиографски ресурс.

По-долу са представени някои основни указания за резултатно търсене.

- Когато търсите по имена, използвайте винаги "*" за морфологично пресичане.
- Ако в публикацията има повече вариантни заглавия, препоръчва се да проверите всичките.
- Възможни правописни грешки могат да се открият като се използва търсенето по дума (/TI) по отделни думи от заглавието. Особено при по-дълги заглавия, може да се търси и по различни съчетания от отделни думи в заглавието.

Пример:

Каталогизира се книгата *Earthquake and volcano deformation* от Paul Segall. В базата данни има запис за тази книга, но в заглавието има правописна грешка. Въведеното заглавие е *Earthquike and volcano deformation*.

Въведете при "Автор" *Segall, Paul**. Установената форма за името на автора е *Segall, Paul, 1954 -*, затова съответният запис може да бъде намерен, само с помощта на знака за морфологично пресичане.

Въведете при „Заглавие” *Earthquake and volcano deformation*. Записът не може да бъде открит, защото заглавието в базата данни съдържа правописна грешка. Няма резултат дори с морфологично пресичане, напр., *Earthquake and**, тъй като грешката е в първата дума от заглавието. Опитайте със сложно търсене по отделни думи от заглавието. Резултат се получава напр., със следното запитване при „Сложно търсене” *AU= Segall, Paul* AND (volcano and deformation)/TI*.

За работа с библиографски записи се изискват следните права::

- CAT_A_MON – за споделена каталогизация на монографии (книги) и създаване на записи за колекции (при групово обработка и записи за публични изяви)
- CAT_B1_ART – за споделена каталогизация на съставни части
- CAT_B2_CON – за споделена каталогизация на продължаващи ресурси
- CAT_NEWSER – за споделена каталогизация на периодични

издания

- CAT_C_NBM – за споделена каталогизация на не книжни материали
- CAT_D_ANT – за споделена каталогизация на старопечатни материали
- CAT_NEWMARC21 – за сваляне на записи от Онлайн каталога на Библиотеката на Конгреса и базата данни WorldCat

С правата CAT_A_MON може да се създават и редактират записи за печатни и електронни монографии, а с правата CAT_B2_CON – за печатни и електронни периодични издания. За периодични издания в не книжна форма се изискват правата CAT_B2_CON и CAT_C_NBM.

По-долу са описани типичните процедури при каталогизация.

Раздели:

- В локалната база данни има запис
- Прехвърляне на записи
- Създаване на записи
- Коригиране и актуализиране на записи
- Уреждане на дублирани записи
- Решения за локалните записи